



Een 'Celfo' vertelt soms meer dan woorden...

BREEDBEELD vzw is het steunpunt voor iedereen in Vlaanderen die op niet-professionele manier bezig is met fotografie, film of mediakunst. Met het onderzoekstraject 'ALL-IN' rond inclusie richt de vzw zich tot verschillende groepen en deelnemers voor wie fotografie, film en kunstbeoefening in het algemeen nieuw of minder toegankelijk zijn. Hiervoor werken ze samen met organisaties die een specifieke expertise hebben rond een bepaalde doelgroep. Zo kwam BREEDBEELD vzw bij onze werking terecht om een fotoproject met gedetineerden op te zetten. In de gevangenis van Gent werd het project 'Collage. Vertellen met beelden' gelanceerd. Een groep vrouwelijke gedetineerden ging acht woensdagnamiddagen creatief aan de slag met beelden en fotografie onder begeleiding van fotografe Hilde Braet en co-begeleidster Laure Delmeire. Vanuit BREEDBEELD vzw volgde Cindy Peeters dit traject op.

BREEDBEELD vzw heeft via het project ALL-IN gekozen om expliciet in te zetten op specifieke (kansen)groepen. Vanwaar die keuze en hoe zijn de twee begeleiders Hilde en Laure in het traject gerold?

Cindy: Vanuit onze visie willen we er als organisatie zijn voor iedereen die iets wil doen of wil kennismaken met fotografie, film en beeldkunst. We beseften echter dat er een aantal groepen zijn die we niet bereiken waaronder gedetineerden. Door hun detentie zijn ze letterlijk afgesloten van ons aanbod. We zijn met De Rode Antraciet

in contact gekomen om te bekijken hoe we – via een partnerschap – mensen in detentie kunnen bereiken. Op die manier willen we de participatiemogelijkheden van gedetineerden vergroten.

Hilde: Als fotografe had ik al een academisch onderzoek gedaan rond de kracht van foto's en vanuit die expertise ben ik gevraagd door BREEDBEELD vzw om het project ALL-IN mee te begeleiden. Het is altijd een droom geweest om iets in de gevangenis te mogen doen dus het was super om met vrouwelijke gedetineerden aan de slag te gaan.

Laure: Ik was op zoek naar vrijwilligerswerk en werd plots opgebeld door Hilde met de vraag om mee in dit traject te stappen als co-begeleider. Ik kreeg van haar ooit nog les over foto-analyse en alles kwam op die manier wat samen. In mijn werk als therapeute probeer ik ook vaak met beelden en foto's te werken en de context van de gevangenis sprak me wel aan. Het is een uitdaging om daar iets te kunnen betekenen. Het was heel verrijkend om alle betrokken organisaties te leren kennen: BREEDBEELD, De Rode Antraciet, de diensten in de gevangenis... Een stap in het onbekende maar heel interessant.

Wat is de meerwaarde van een fotoproject binnen de gevangenis?

Hilde: De drempel om ermee aan de slag te gaan is heel laag. Beelden zijn in onze maatschappij alomtegenwoordig en



daardoor toegankelijk voor veel groepen. Ze vormen vaak een trigger om over bepaalde dingen na te denken of te spreken, dat is hun kracht. Via dit fotoproject gingen we in op de verschillende aspecten van een individu om zo een tegenwicht te bieden aan de vaak eenzijdige benadering van gedetineerden. De deelnemers reflecteren over zichzelf en nemen bepaalde inzichten mee na hun detentie. Door positieve ervaringen binnen het project staan ze achteraf misschien sterker in de maatschappij.

Cindy: De laagdrempeligheid van beeldcultuur is inderdaad belangrijk. Tekenen en schilderen vragen bijvoorbeeld al een zekere verbeeldingskracht. Zelfs in de gevangenis waar veel zaken niet mogen gefotografeerd worden en alle personen op foto's onherkenbaar moeten zijn, is het goed gelukt om de deelnemers via beelden iets te laten vertellen over zichzelf en hun leefwereld. Film is een stuk moeilijker door de vele beperkingen binnen een gevangenis.

Een aantal resultaten van dit traject zal ook getoond worden in een overzichtsexpo van het gehele project All-in. Dat is belangrijk om aan te tonen dat gedetineerden ook een groep binnen de samenleving mogen zijn. Nu is dit te vaak een blinde vlek, iets waar we binnen de samenleving niet mee willen geconfronteerd worden.

“
Het was heel verrijkend om alle betrokken organisaties te leren kennen: BREEDBEELD, De Rode Antraciet, de diensten in de gevangenis... Een stap in het onbekende maar heel interessant.

Hoe zijn jullie dan precies te werk gegaan met de vrouwelijke gedetineerden?

Cindy: Het belangrijkste onderdeel was het participatieve aspect van het traject. Via het aanreiken van verschillende methodieken konden deelnemers aan de slag om hun eigen verhaal te brengen. We hebben bewust ruimte gelaten doorheen het traject om de deelnemers hun inbreng te laten doen.

Hilde: We gebruikten kaarten met beelden om het eerste gesprek op gang te brengen. Daarna werkten we met fotocollages waarbij

de deelnemers aan de hand van foto's en tekst uit tijdschriften iets konden vertellen over zichzelf. De collages werden gemaakt op witte maskers die werden gedragen door de deelnemers voor een aantal foto's.

Daarnaast konden deelnemers foto's nemen met wegwerpcamera's. De vrouwen namen analoge foto's op hun cel omdat het gebruik van digitale fotocamera's toch wat gevoelig lag binnen de gevangenis. Tijdens de gesprekken over deze foto's gaf een van de deelnemers deze fotoreeks de titel 'Celfo's', de gevangenisvariant van de alomtegenwoordige selfies...ik vond dit schitterend!

Een andere methodiek was 'Best part of myself', waarbij we in gesprek gingen over wie ze willen zijn, hoe ze willen gezien worden. Daar maakten ze samen met mij vervolgens een zelfportret van.

Het werken binnen een gevangenis was nieuw voor jullie, hoe hebben jullie dit ervaren?

Cindy: Wat wij zeker meenemen als organisatie is het belang van de voorbereiding en de voorafgaande procedures die moeten doorlopen worden binnen de gevangeniscontext.

Je moet voldoende tijd inbouwen om vooraf en tijdens het proces alles goed af te stemmen. Dat verschilt toch een beetje met andere settings. Gelukkig konden we hierbij volop beroep doen op de mensen van De Rode Antraciet, zonder hen was dit traject nooit gelukt.

Laure: Voor mij als co-begeleider was het soms moeilijk om alle regels te doorgronden. Je wist niet altijd of wat je doet wel 'ok' is waardoor je sowieso wat alerter bent voor zaken. Tegelijkertijd wil je de deelnemers gewoon een leuke namiddag bezorgen zonder te veel stil te staan bij het veiligheidsaspect.

Verder viel het echt op dat de deelnemers goed meewerkten en heel enthousiast waren. Ze hebben heel veel van zichzelf laten zien. Ik vond dat intrigerend omdat ze soms toch ook met wat wantrouwen naar elkaar kijken. Door bezig te zijn met het project kwam er toch wat vertrouwen in de groep.

Hilde: De gevangenis als instituut maakt het niet altijd makkelijk. Het is een heel complex systeem om als externe binnen te komen. Het contact met de vrouwen zelf liep heel goed. We hebben hen in de eerste plaats benaderd als mens. Voor mezelf was

“

De deelnemers reflecteren over zichzelf en nemen bepaalde inzichten mee na hun detentie. Door positieve ervaringen binnen het project staan ze achteraf misschien sterker in de maatschappij.



© Hilde Braet

het wel een evenwichtsoefening wat betreft nabijheid en afstand. Hoeveel geef ik van mezelf bloot en wanneer is een zekere afstand op zijn plaats?

BREEDBEELD zette met dit project een eerste stap richting gevangenis. Waarom zouden andere gevangenis dit voorbeeld moeten volgen?

Cindy: Het brede sociaal-culturele aanbod moet er voor iedereen zijn. Je denkt soms dat iedereen je organisatie wel weet te vinden maar dit blijkt in de praktijk niet zo te zijn. Om drempels weg te werken zijn partnerschappen zoals met De Rode Antraciet noodzakelijk. Dat is iets dat we toch aan andere organisaties willen meegeven. Denk na over samenwerkingen die nodig zijn om ervoor te zorgen dat iedereen kan participeren.

Hilde: We vergeten soms dat participeren aan cultuur een mensenrecht is, dus ook voor mensen in de gevangenis.

Hoe zien jullie mogelijke toekomstige engagementen binnen de gevangenis?

Cindy: We zien verschillende pistes: oproepen vanuit onze werking die ook interessant zijn voor gedetineerden via de juiste kanalen bij hen terecht laten komen, verder inzetten op de methodieken die Hilde en Laure geïntroduceerd hebben in

de gevangenis én deze methodieken ook doorgeven aan andere fotografen die iets willen opzetten binnen de context van de gevangenis. Via een opleiding kunnen we misschien andere fotografen of kunstenaars warm maken om iets te betekenen voor gedetineerden. Ten slotte lijkt het me fijn om in de toekomst vanuit BREEDBEELD zelf nog projecten op te zetten met gedetineerden. Dit hangt allemaal wat samen en moet zeker nog verder groeien.

Hilde: Zelf zou ik zeker nog iets willen doen met gedetineerden. Ik vraag me bijvoorbeeld af of het werken met mannelijke gedetineerden hetzelfde zou zijn als met vrouwelijke gedetineerden. Een project in de gevangenis van Oudenaarde met langgestraften zou ik zeker zien zitten. De directeur daar, Hans Claus, is ook kunstenaar dus staat volgens mij zeker open voor gelijkaardige trajecten.

Laure: Ik heb nog geen concrete engagementen in het vizier maar ik blijf de culturele projecten binnen de gevangenis zeker volgen. Het werken met foto's met bepaalde groepen blijft mij heel sterk bij. Ik wil daar zeker nog iets mee doen maar het is nog te vroeg voor iets concreets. De opgedane ervaring heeft de goesting wel aangewakkerd!

breedbeeld.org/projecten/all-in